

BISERICA și ȘCOLA.

Foiă bisericească, școlastică, literară și economică.

Iese odată în săptămână: DUMINECA.

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 5 fl.—cr., pe 1/2 an 2 fl. 50 cr.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr., pe jumătate an 7 franci.

PREȚUL INSERTIUNILOR:

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 3 fl.; până la 200 cuvinte 4 fl.;
și mai sus 5 fl. v. a.

Correspondențele se adresează Redacției

„BISERICA și ȘCOLA.”

Er banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.

„Magyar Állam” la adresa bisericii și preoțimii noastre.

Diariul clerical romano-catolic „Magyar Állam” a publicat zilele trecute un articol, în carele de sigur din necunoscință de cauză ridică grele învinuiri asupra bisericii și preoțimii noastre în genere, și în special asupra preoțimei noastre din comitatul Aradului.

Purcedând numitul diariu din punctul de vedere total minte greșit, că: „atât socialismul, cât și nazarenismul prind rădăcină mai cu seamă acolo, unde instrucția religioasă și predicarea sânt mai tare neglijate”, scrie la adresa bisericii noastre următoarele:

„Biserica greco-orientală e aceea, care abia se ocupă cu viața spirituală a credincioșilor săi, ba putem dice, că într-o privință anumită nu se ocupă de loc. Atât biserica greco-orientală sârbescă, cât și cea română în privința acêsta dorm în umbra morții. De aici se pôte explica acea nespusă întunețime spirituală, în care se află poporul gr. or. de rënd în țera noastră.”

Ridicând acêstă grea învinuire „Magyar Állam” asupra bisericii noastre continuă în următorul mod:

„Adevărat, că acêsta e o acuză sdrobitóriă pentru o confessiune, dar nu ne temem, că ne vor desmînți, pentru că acêsta e un lucru tare notoric. Astfelu aceea, ce se întemplă în comitatul Aradului, unde socialismul și nazarenismul se lătesce repede între românii greco-orientali, este numai o armare firêscă a trândăviei clerului greco-oriental.”

După aceste grele învinuiri ridicate în public în fața lumii la adresa preoțimii noastre „Magyar Állam,” — adaoge, că pentru neglijarea instrucțiunii religioase a poporului preoțimea noastră ar fi invocând ca scusă pre de o parte: „miseria desêvêșită a clerului mai cu seamă în ceea ce privesce parochiile de clasa a treia și a patra, cari nu pot susține preot inteligent,” ér pre de altă parte: „indiferentismul credincioșilor greco-orientali mai bogăți și mai inteligenți, cari nu se interesază câtuși de puțin de credința și afacerile bisericii, și cari vêd în biserica lor cel mult un mijloc politic de a manținé poporul pentru naționalitate.”

Amintesc mai departe „Magyar Állam” în articolul său, că „clerul nu s'a ocupat de neajunsurile poporului,” și deci „acum se nu se plângă, dacă poporul se întorce dela el,” — apoi că „și mai miserabilă este starea învêțătorilor greco orientali,” cari după „Magyar Állam” „se cêrtă în continuu cu preoții.” ér „de acêstă cêrtă continuă se folosesc agitatorii socialiști și profetii nazarenilor; și învêțăturile lor se lătesc neîncetat în mijlocul poporului agricol român simplu și ușor de sedus” etc.

Am înregistrat aci pre scurt cele scrise de „Magyar Állam” la adresa bisericii și preoțimii noastre într'un articol, pre carele l-a reproduc și „Unirea” din Blaj, — de-ore-ce, așa credem noi, este bine, ca sê-se scie, și în același timp din a noastră parte sê-ne dăm seamă bine de ceea ce gândesc, și publică alții desper noi, — judecând în acêstă privință cu obiectivitatea, ce o reclamă realitatea faptelor și adevêrul ca atare în lumina, ce reiese din adevêrata stare reală.

Mai nainte însê de a-ne pronunța în special

asupra celor ce le publică „Magyar Állam“ la adresa bisericii noastre, — pentru orientare amintim în general, că este o adevărată nefericire pentru viața și dezvoltarea pacinică, tihnă a confesiunilor creștine dela noi, din această țară, faptul istoric netăgăduit, că ori de câte ori s'au pronunțat alții, streini, asupra stării bisericii noastre la diferite ocațiuni în decursul istoriei, aproape de regulă s'au pronunțat în mod eronat și contrariu stării faptice reale a în-
crurilor.

Așa de exemplu amintim, că papa Gregoriu IX în scrisoarea sa adresată regelui Bela IV (1235 — 1279) serie, între altele, că nisce popor, cari se numesc „valachi“ desprețuiesc biserica romano-catholică, și primesc sacramentele dela nisce episcopi, ce se țin de ritul grecesc, ér dieta transilvană întrunită la Sibiu în anul 1566 enunță prin lege, că „religiunea vechiă (sub carea înțelege religiunea noastră) este idololatriă, dușmană virtuților divine, și deci trebuie exterminată mai cu seamă dela Valachi, ai căror preoți orbi duc pre orbi în grăpă.“ *)

Amintind acesta în general, vom analiza în special învinuirile ridicate de „Magyar Állam“ contra preoțimii și poporului nostru cuprinse în articolul amintit mai sus.

Dice adecă „Magyar Állam,“ că „în comitatul Aradului socialismul se lățește repede între Românii greco-orientali,“ ér această lățire repede este numai o urmare firască a trândăviei clerului greco-oriental și a „acelei nespuse întunecimi spirituale, în carea se află poporul greco-oriental de rând în țera noastră.“

Nimic mai neadevărat, decât această aserțiune.

„Magyar Állam“ scie de sigur tocma așa de bine, precum scim și noi, și precum o scie întrégă țera, că socialismul s'a lățit în Ungaria nu în comitatele locuite de români de confesiunea greco-orientală, ci în comitate locuite de alte naționalități și confesiuni, în comitate unde are cuvântul hotărâtoriu nu preoțimea greco-orientală română, ci de sigur preoțimea bisericii romano-catolice și reformate. Adugem apoi, că despre aceea, că în comitatul Aradului s'ar fi lățit socialismul între românii greco-orientali până acum din norocire numai „Magyar Állam“ are cunoștință. De unde își-va fi căscigat numitul diariu această cunoștință, pre noi nu ne privește. Ceea ce scim noi este, că nu în comitatul

Aradului, seau în alte comitate locuite de români greco-orientali, ci în comitate locuite de alte naționalități și confesiuni s'a mobilizat armata, ca să împedecă mișcările socialiste. De unde urmază, că aserțiunea diariului „Magyar Állam“, că în comitatul Aradului s'ar fi lățit socialismul între românii greco-orientali din cauza „trândăviei preoțimii“ și din cauza „simplității poporului“ este lipsită de ori ce basă reală, și o simplă imitațiune greșită, acum la sfârșitul veacului al nouespredecelea a învinuirilor nedrepte, ridicate în contra bisericii române în veacurile de tristă aducere aminte ale trecutului.

Și fiind-că numitul diariu învinuiesc cu „trândăvia“ și lipsă de instrucțiune religioasă chiar preoțimea și poporul gr. or. român din comitatul Aradului, credem, că este de lipsă să constatăm aici ca să scie, și cine n'a scit până acum, că eparchia greco-orientală română a Aradului, și clerul și poporul din eparchia și comitatul Aradului a dezvoltat totdeuna, dar mai ales în timpul din urmă pre terenul instrucțiunii religioase, și preste tot pre terenul creșterii tinerimii și poporului în sântul de pietate creștinăscă al religiunii noastre străbune o activitate, în carea noi cel puțin nu avem cunoștință, să ne fi întrecut alte diecese de altă confesiune, cari se găsesc în condițiuni mult mai bune, decât noi, cărora din nefericire veacuri multe ne-au fost închise ușile școlei. În eparchia Aradului s'au înființat în anii din urmă preste 150 de școle confesionale nouă; ér faptul acesta nu arată, și desigur nu este semn de „trândăvia“ pre terenul instrucțiunii religioase la cler și de „simplitate la popor,“ — precum fără de basă ne învinuiesc „Magyar Állam.“

Tot atât de lipsită de ori ce basă este și aserțiunea numitului diariu, că la poporul greco-oriental din comitatul Aradului se lățește nazarenismul „din lipsă de instrucțiune religioasă.“

Pentru ca să ne lămurim, și să ne putem orienta în mod esact asupra acestei aserțiuni, amintim aici, că nazarenismul nu s'a plămădit în sinul bisericii greco-orientale; ci el s'a ivit în streinătate, și anume în Elveția în sinul bisericii reformate calvine, carea, precum se scie, tot pondul îl-pune chiar pre predică și pre instrucțiunea religioasă. Nazarenismul s'a ivit în Elveția cătră finea veacului trecut cam în aceeași formă și din același motiv, din care s'a ivit pre timpul reformațiunii lui Luter în Germania secta „anabapțiștilor.“ Atât Luter, cât și Calvin au adoptat adecă în învățăturile lor principiul după credința

*) Veđi Bod în cartea: „Brevis Valachorum in Traussylvaniam incolentium historia.“

bisericii noastre greșit, că : „tecutul sfintei scripturi ar fi ușor de înțeles, și ca atare l'ar poté esplica fiecare om, și deci că pentru înțelegerea nimerită a tecutului sfintei scripturi nu ar fi trebuință de o esplicare autentică a sfintei scripturi din partea bisericii.“

Imediat după ce Luter a enunțat acest principiu, s'a ivit în Germania secta „anabapțiștilor,“ de sigur nu din motivul, că Luter și partisanii săi nu ar fi predicat, ci ca un feliu de răspuns, și consecință a punerii în aplicare a principiului amintit mai sus. Întocma ca „anabapțiștilor“ în Germania s'a pământit în Elveția Nazarenismul, carele lăpându-se și în Ungaria, — prin contactul poporului nostru din o parte a comitatului Arad cu nazareni din Salonta și din alte părți învecinate — au cădut în rătăcire și unii din ai noștri. Adaugem însă că la românii gr. orientali este mult mai puternică țăria poporului în credința strămoșescă, decât ca astfel de rătăcirii ivite în mod sporadic să lase urme în viața și dezvoltarea bisericii și poporului nostru, precum și că preoțimea, învățătorimea și fruntașii din popor își-fac în această privință datorința.

Dice apoi „Magyar Allam“, că credincioșii bisericii noastre mai bogați și mai inteligenți sânt indiferenți față de biserică“.

Nimic mai neadeverat, decât această aserțiune.

Noi românii greco-orientali din cauza vitregității timpurilor trecute am putut în biserică, să pășim pre calea dezvoltării, așa dîcînd numai mai ieri alaltăeri, și încă precum se scie între grele împrejurări, dar cu toate acestea astăzi avem deja relativ cu sărăcia poporului nostru, frumoasă fonduri și fundațiuni culturale la Metropoliă, la eparchii și parochii, înființate din propriile noastre puteri; ér aceste fonduri și fundațiuni, precum și interesul, cu carele participă credincioșii bisericii noastre în adunările și corporațiunile administrative bisericesci, nu arată de sigur „indiferentism la credincioși mai bogați și inteligenți“, nici „trândăvia la cler“, nici „simplitate la popor“, precum ne învinuesce „Magyar Allam,“ ci dovedesc tocma contrariul, și adevărat : interes, activitate și zel.

Ne mai însinuă apoi „Magyar Allam, că la noi, la românii greco-orientali este „o certă continuă între învățători și preoți.“

În punctul acesta, așa credem noi, răspunsul cel mai nimerit ni-l dau faptele ca atari, și anume, că la noi în butul greutateii împrejurărilor nu a putut să străbată socialismul, precum a străbătut și

s'a lățit între credincioșii altor confesiuni din țară, ér această împrejurare dovedesce armoniă și lucrare armonică între preoți și învățători, pre terenul educațiunii religioase a tinerimii. Că din când în când s'au ivit unele divergențe de păreri între unii puținii învățători și preoți, acesta, așa credem noi, nu poté surprinde pre nimenea. Nici odată însă aceste mici divergențe de păreri nu au degenerat, și nu vor degenera în certe, cari să-ne împedece dezvoltarea culturală. Preste tot notăm, că învățătorii și preoții noștri au și cualificațiunea și voia și consciința de a-și face datorința. InSTITUTELE noastre de învățământ au făcut, și fac totul, ca să poté ține concurență cu institutele altor confesiuni; și dacă nu din vina noastră, ne lipsesc în parte din mijlocele trebuincioase, această lipsă, am făcut esperința, că se poté înlocui prin zelul și abnegațiunea celor chiămați să lucreze.

Terminând credem, că nu vom greși, accentuând, că trebuie să vină odată timpul, ca atunci când judecăm unii despre alții, se ne cunoșcem mai bine, cu atât mai vîrtos, că curentele greșite ale veacului cer cu înțepire, ca toate confesiunile creștine din țară să lucreze, ajutându-se reciproc întru propagarea evangheliei și a principiilor de credință și viață cuprinse în descoperirea dumnezeiescă.

Liturgia credincioșilor.

(Continuare.)

După ce s'a adus sacrificiul cel necrunt și s'a prefăcut pâinea și vinul prin lucrarea Duhului sânt în corpul și sângele lui Christos, urmază pregătirea credincioșilor pentru împărtășire, cu cuvintele : „Și să fie îndurările marelui D-șeu și Mântuitorului nostru Isus Christos cu voi cu toți“. Urmază ectenia, carea să începe cu cuvintele : „Pre toți sântii pomenindu-i etc.“ Sub „sântii“ de aici să înțeleg credincioșii vii și morți, pe cari i-a pomenit preotul mai nainte la cetirea diptichelor și acum preotul îndeamnă pe credincioși la rugăciuni nouă pentru sine, după ce și-au implinit datorința rugăciunii față de cei vii și morți. Cererile ultime a-le ecteniei : „Ca să ne mântuim noi de tot necazul, mânia, primejdia și nevoia“ precum și celelalte, sânt o repetire a ecteniei de după intrarea cea mare, numită ađi în limbajul poporal „Eșirea cu s. daruri.“ Aceste cereri s'au pus și aici, pentru-că fiind acum darurile nu numai sântite, ci și prefăcute, mai îngrabă putem spera ajutorul lui D-șeu.

Urmază rugăciunea domnescă „Tatăl nostru etc.“ (Mt VI 9—13). Ea să află la locul acesta, anume după prefacerea darurilor și înainte de împărtășire, mai în toate liturgiile vechi, formând astfel o parte constitutivă a sacrificiului necrunt. În biserică orientală

ea se rostese de întreg poporul din biserică, ear în biserică occidentală o rostese numai preotul până la „Și nu ne duce pe noi în ispită“ și poporul răspunde: „Ci ne mântuiesc de cel rău“.

În cele următoare vom da o explicație scurtă a rugăciunii domnesci. Această rugăciune constă din o introducere și din 6, după alții din 7 cereri, despărțind cererea ultimă adică în două. Ea se împarte în 2 părți; partea întâia constă din 3 cereri, cari se referesc la D-zeu, ear partea a doua din alte 3 respective 4, cari se referesc la oameni.

Cuvintele: „Tatăl nostru, carele ești în ceriuri“ e introducerea. Prin cuvintele „Tatăl nostru“ se exprimă referința noastră față de D-zeu, ca a copiilor față de părinții lor. În această referință fiiască am ajuns noi numai prin Isus Christos, fiind noi înainte de venirea lui Christos în raport de servi față de D-zeu. Prin cuvintele: „carele ești în ceriuri“ a voit Mântuitorul să ne facă atenți, că patria noastră nu e pământul, ci ceriul și prin urmare să nu ne lipim prea mult de cele pământesci, ci să ne îndreptăm către cele cerești.

După introducere urmează clasa întâia de cereri: „Sântescă-se numele tău, vină împărăția ta, fie voia ta precum în ceri așa și pe pământ“. În cererea aceasta ne rugăm, ca numele lui D-zeu, adică ființa lui, să se recunoască de sântă și să se onoreze de toți. Am pute schimba cuvintele din cererea aceasta cu: „Să se preamărescă de toți d-zeirea ta.“ După ce se ridică cugetul credincioșilor la D-zeu, trebuie să li se îndrepte dorința la lățirea împărăției lui D-zeu. Aceasta se exprimă prin cererea a doua: „Vină împărăția ta“. Și de ore-ce împărăția lui D-zeu în opunere cu împărăția diavolului constă din adevăr, iubire și pace, se cere ca acestea să domnescă în inimile credincioșilor. Ear în cererea a treia ne rugăm, că precum voința lui D-zeu să implinesc în ceri necondiționat din partea îngerilor, astfel să se implinescă ea și între oameni jos pe pământ.

După aceste 3 cereri referitoare la D-zeu, urmează cererile referitoare la oameni. În cererea dintâi: „Pâinea noastră etc“ din clasa aceasta se cere nutrețul trebuincios pentru susținerea vieții. Nutrețul e impus nu numai prin legea naturală, ci și prin cea ddească, prin urmare neîmplinirea demandului de a ne nutri, ar fi un păcat. Însă precum are corpul lipsă de nutreț material, tot astfel are și sufletul lipsă de nutreț spiritual, prin urmare sub pâinea din acea cerere se mai înțelege și cuvântul lui D-zeu, adevărurile ddeesci. Rostindu-se acea cerere la liturgie, scurt înainte de împărțire, se mai înțelege sub acea pâine și pâinea euharistică, ca nutreț atât spre întărirea corpului cât și a spiritului.

„Și ne iartă nouă greșelele noastre precum și noi iertăm greșiților nostri“. Recunoșcerea păcătuirii dîlnice a omului, trebuie să-l îndemne, ca să se roge pentru iertarea păcatelor sale, pentru-că nu scie cea-

șul, când trebuie să părăsescă această lume, ear dinco-o, el nu mai poate face nimic pentru sine. Condiția este, ca și noi să iertăm celor ce ni-au păcătuit. Cum și putem aștepta milă, dacă noi înși-ne nu suntem milostivi? Această cerere e foarte potrivită înainte de împărțirea cu s. euharistie, pentru-că noi numai curățăm cu inima o putem primi cu demnitate.

Ultima cerere e: „Și nu ne duce într-o ispită, ci ne mântuiesc de cel rău“. Pe când în cererea de mai înainte ne-am rugat pentru iertarea păcatelor, în cererea aceasta ne rugăm, ca D-zeu să ne ferescă de a mai ajunge în astfel de stări, în cari ușor am pute aluneca la păcat. Conștiința păcătoșeniei omului deșteaptă în el sântul neputinței de a rezista ispitei. Diavolul vecinic pânțitor asupra omului caută fel și chip ca să-l seducă la păcat, ear noi știind aceasta îl rugăm pe D-zeu, ca să ne ferescă de astfel de ispite, ér că dînd în ele să ne dea tăria a-le rezista. Cuvintele: „Ci ne mântuiesc de cel rău“ exprimă eliberarea noastră de diavolul, ca principiul răului și de tot răul în genere, ca lucrurile lui.

Finindu-se rostirea rugăciunii domnesci din partea poporului, începe preotul această rugăciune cu ecfonismul: „Că a ta este împărăția și puterea și mărirea, a Tatălui etc.“ Următoarea o rugăciune pe carea o introduce cu cuvintele: „Capetele vóstre Domnului să le plecați“. În această rugăciune se roge preotul, ca D-zeu să-i ajute pe credincioși în nevoile lor: „Prin darul, îndurările și iubirea de oameni a Fiului său ... a Duhului sânt ... întotdeauna.“

Acum se încep actele de pregătire la sânta împărțire. Aceasta o înșamnă diaconul când servește, prin aceea, că își incinge orariul cruciș, spre a acoperi cu crucea, slăbiciunile și neputințele omenești, ca curat să potă primi sânta euharistie. Apoi face preotul trei închinăciuni, dîcînd: „D-zeule curățește-mă pe mine păcătosul și mă miluește“. Când pronunță cuvintele „Să luăm aminte“, preotul înălțînd agnețul în sus dîce: „Sântele sântilor“. Înălțarea sântului agneț înșamnă înălțarea lui Isus pe cruce. Datina de a înălța agnețul e în biserică orientală foarte veche. În biserică apusană se află cele dintâi urme despre această înălțare, numită elevațiune, în veacul al XI-lea. Cuvintele: „Sântele sântilor“ înșamnă, că cele înălțate sunt sante și se dau numai celor sânti adică celor curățiti de păcate. Cei ce sunt așadar cu păcate și nu se căiesc, să nu cuteze a se apropia de cele sante, pentru-că spre condamnarea lor mănăncă și beau (I. Cor. 11, 27 sq.) De aceea înșamnă biserică pe cei ce se împărțesc, la pocăință și mărturisire continuă, spre a înlătura consecințele funeste ale împărțirii nevrednice, ér mai pe urmă îi înșamnă aici, scurt înainte de primirea euharistiei.

Foarte potrivit răspunde poporul cu: „Unul sânt, unul Domn Isus Christos etc.“, la cuvintele preotului, mărturisind prin aceasta, că nimenea din ei nu

o sânt și curat dela sine însuși, ci toți se sântesc și se curățese prin Isus Christos, care e unicul sânt.

După înălțarea sântului agneț urmăză tot ca un act pregătitor pentru împărțășire frângerea. Acesta se face astfel, că agnețul, tăiat cruciș la pro-comodie, se sfarmă în patru părți, rostindu-se cuvintele: „Sfarâmă-se și se împarte mielul lui Dumnezeu etc.“. Înțelesul cuvintelor acestora e, că de și se sfarmă și se împarte corpul lui Christos, el totuși e întreg în fiește-care bucățică și că de și se mănâncă el de atâtea ori și în atâtea locuri, totuși el nu se consumă nici când. Sfarâmarea se face nu numai spre imitarea lui Christos, care de asemenea la cina cea ultimă, înainte de ce a dat apostolilor săi pâinea, a frânt-o, ci și spre a simbolisa prin această mărtea și patimele Mântuitorului. Bucățile sfărimate le pune apoi în forma crucii pe disc, ce arată restignirea lui Isus pe cruce și anume bucata însămnată cu IC de asupra, cea cu XC de desubt, cea însemnată cu NI de a stânga și cea cu KA de a dreapta. Partea IC se pune în potir, cu XC se împărțășesc presbiterii și clerul, ear părțile NI și KA se folosesc pentru împărțășirea poporului.

Frângerea agnețului își are origine apostolică. Despre ea amintesc sântii părinți vechi, ear în Faptele apostolilor espresiunea „frângere“ e identică cu sărbarea euharistiei însăși.

Pinind preotul astfel frângerea, săvârșăse el ultimul act preparativ pentru împărțășire. Acest act e împreunarea sântă. Ea se face astfel, că preotul ia partea IC face cu ea cruce deasupra potirului și o pune în potir dîcînd: „Plinirea credinții sântului Duh“. Prin cuvintele acestea exprimă preotul, că precum Duhul sânt a prefăcut pâinea și vinul în corpul și sângele Domnului, tot astfel plinesce el și împreunarea corpului cu sângele lui Christos.

Acum împlinindu-se amestecarea și împreunarea, ia preotul vasul cu apă caldă dîcînd: „Bindecuvîntată e căldura sântilor tîi totdeauna etc.“ și apoi tîrnă apă caldă în potir dîcînd: „Căldura credinții plină de Duhul sânt.“ Turnarea apei calde în potir, o esplică s. Gherman, ca introdusă de sântii părinți spre a produce în cei ce se împărțășăse simțirea, ca și când ar bea acel sânge viu și cald al lui Isus, care i a curs din costă. Er Nicolae Cabasila îi dă ritului amestecării sîngelui cu apă caldă o însămnătate mistică, dîcînd, că prin această se închipuesce pogorîrea Duhului sânt — care în s. scriptură se asemănă cu riuri de ape — asupra apostolilor în chip de foc așadar de căldură; er acest timp dela turnarea apei calde însămnă acel timp al pogorîrii Duhului sânt, căci precum atunci erau tôte împlinite, cari se refereau la Christos, astfel sunt și acum darurile lui Christos sântite și plinite. Prin cuvintele: „Bindecuvîntată e căldura sântilor tîi“ și „căldura credinții plină de Duhul sânt“ se cere, ca și în inimile credincioșilor să se aprindă prin lucrarea Duhului

lui sânt în misterul euharistiei darul credinții dumnezeesci, precum s'a aprins în inimile sântilor.

Originea turnării apei calde în potir e foarte veche; numai biserica armeană face dela acest us general al bisericii întregi abatere, folosind vin neamestecat cu apă. Cantitatea apei trebuie să fie foarte mică; numai puțin stropi sau o linguriță e de ajuns.

După actele pregătitoare la împărțășire, urmăză împărțășirea însăși. Mai întai se împărțășăse clerul apoi poporul. Episcopii, presbiterii și diaconii se împărțășăse în altar, ipodiamonii, lectorii și laicii înainte a ușelor împărătesci. Domnitorul însă, de și laic, se împărțășăse în altar, deschidîndu-i-se atunci ușile împărătesci și prin ele intrând în altar (Sinodul VI. ecum. can. 69).

(Va urma.)

D I V E R S E.

* *Iubileul Monarchului nostru.* Din incidentul iubileului de 50 de ani de domnie a Majestății Sale se fac în Austria estinse pregătiri de sărbări. Scriitorul francez Francois Trocase, pentru acel peilegiu a scos de sub tipar la Viena un op iubilărit intitulat: „Domnia împăratului-rege Francisc Iosif I. al Austro-Ungariei“, în care pe 12 capitole descrie domnia Monarchului și situația actuală a țerilor de sub domnia lui.

* *O nouă fundațiune.* Ereditorea rep. asesor ref. școlar din Arad Dr. G. Popa, Ana Popa, a făcut în amintirea rep. ei frate o fundațiune de un mie floreni, cu mențiunea ca interesele să se întrebuițeze pentru ținerea unui parastas în fie-care an în biserica din Campani, precum și pentru scopuri școlare-culturale.

* *Fapte frumoșe.* Un învățator de frunte din tractul Vașcoului într'o corespondență mai lungă ne descrie rodnică activitate pastorală dezvoltată de unii preoți de ai noștri din părțile acelea așa d. e. despre părintele Petru Serb actualul administrator al tractului Beliu ne spune, că în comuna F.-Ghiriș a înființat un grânariu, care ați valoroză peste 300 fl. A înființat cor, care încă dispune deja de un fond de 96 fl. etc.

* *Atentat împotriva regelui Gheorghe al Greciei* s'a comis în 26 Febr. la Atena. La 5 ore după prânț, când regele cu ducesa Maria au sosit cu echipagiul în oraș, doi ômeni, ascunși în șanțul dela marginea șoselei au pușcet mai de multe ori asupra trăsuri. A doua pușcătură a nimerit pe un servitor la braț. Trăsura a grăbit îndată cu o iuțală mare. Atentatorii au mai tras de șapte ori după domnitor. Regele și ducesa au ajuns nevătămați la Curte. Ambii atentatori sunt deja deținuți.

† *Necrolog.* Înregistrăm cu durere, că un tîner lucrător al viei Domnului, părintele Traian Ciato ne din Șomoșcheș, în urma unui morb grav, care a durat abia câteva zile, în 18 Februarie a trecut la cele eterne lăsând în cel mai profund doliu pe neconsolabila sa soție și poporul nostru credincios din Șomoșcheș. Regretatul defunct era un preot cu frumoșe pregătiri, un preot care ar fi putut face bisericii noastre încă

bune servicii. Inmormântarea defunctului a avut loc în 20 Februarie v. cu solemnitatea meritată. În cele ce urmează dăm loc anunțului funebral dat din partea familiei: Subsemnații eu inimă înfrântă de durere, aducem la cunoștința tuturor amicilor și cunoscuților, că iubitul și neuitatul soțiu, tată, fiu, frate, ginere și cumnat Traian Cato ne, paroch r. gr. or. în Șomoșcheșiu, a încetat din viață în 18 Februarie v. c. în anul al 29-lea al etății și al 5-lea an al fericitei căsătorii. Rămășițele pământești ale defunctului se vor așeza spre odihna eternă în 20 Februarie v. c. la orele 3 după amăzi, din locuința proprie. — Odichnesce în pace suflet nobil! — Șomoșcheșiu în 18 Februarie v. 1898. Lucreția Cato ne n. Popu, soție și Delia, ca fiică, Ioan Cato ne, paroch, tată. Gavril Popu, inv. socru, Aurel, Ioan, Silvia, Pompiliu, George, Ana, Marta și Elena, — frați și surori. Dr. George Popu, jude reg., Lazar Popu, cu soțiile și Ambrosiu Groza, ca cumnați și cumnate.

† *Necrolog.* Subscrișii cu inima frântă de durere aducem la cunoștința tuturor consăngenilor și cunoscuților, cumcă neuitata și buna noastră mătușă v. d. lui George Dogariu, născută Ana Beck ați la 2 ore din zi, după un morb greu în etate de 79 de ani, a răposat în Domnul. Rămășițele-i pământești se vor așeza spre eterna odihnă în l. c. la 3 ore din zi, după ritul rom. cath. în capela familiară din morminții de jos din loc. — Fie-i țărina ușor! — Arad, 2 Martie 1898. — Barbara Beck, cu soțul ei Dimitrie Antonescu, avocat. Georg Beck, cu soția sa Etelca, Alois Beck, cu soția sa Terezia, nepoți.

* *Bravură.* Dilele trecute a înnotat peste Dunăre lângă Klosterneuburg în urma unui rămășag un locotenent din reg. 17 de hulani, îmbrăcat în uniforma sa de ofițer. Lățimea Dunării în locul respectiv era de 380 metrii. Din cauza curentului puternic al apei a trebuit să înnoțe o distanță de 800 de metrii. Timpul cât i-a trebuit până a ajunge pe uscat a fost 10 minute.

* *Bucătăria electrică.* Am luat notiță în unul din numerii trecuți, că Edison a aplicat electricitatea și la bucătăria; și a instalat în New-York o bucătărie, în carea în loc de foc la pregătirea bucatelor se folosește electricitatea. Experimentele făcute au dat un splendid rezultat. Pentru prepararea bucatelor trebuie timp mai puțin, și se poate susține o perfectă curățenie. Pânea se coce în cuptore încălzite cu electricitate în 16 minute. Cheltuielile ce se fac cu încălzitul electric sunt mai mici, decât cheltuielile, ce se fac, încălzindu-se cuptorele cu lemne, seau cu cărbuni.

* *Podul lui Traian* va fi clădit de nou. Guvernul român cu cel sârb au încheiat contract pentru edificarea unui pod peste Dunăre între Cladova și Turnu-Severin. Podul va fi clădit din partea României, ăr Sârbia va clădi linia ferată pe valea Timocului, care va lega Cladova cu Nișul. Astfel podul va fi în legătură directă cu căile ferate europene. Podul e plănit a se ridica tocmai pe locul, unde a stat podul lui Traian. Inginerii români au constatat a fi destul de puternici stâlpii rămași

dela podul lui Traian, pentru a se ridica pe ei noul pod. Pe pod se vor ridica trei statue în mărime naturală, una va înfățișa pe marele Traian, alta pe regele român Carol a treia pe regele sârb Alexandru.

* *Un fenomen.* De o lună și mai bine a sosit la Sinaia un număr considerabil de un fel de vrăbii mult mai mari decât vrăbiile ordinare. Aceste paseri în număr de milioane s'au așezat în giurul muntelui Furnica și la Castelul regal. Arborii sunt plini de aceste paseri, cari ziua pleacă în stoluri ca lăcustele, până dincolo de Câmpina se-și caute mâncarea, și seara se întor ear la Sinaia ca un nor gros. Cimpiturile acestor milioane de paseri întrec sgomotul aburului care ese din locomotive. Se pare că păsările au emigrat la Sinaia, înșelate de timpul călduros din zilele trecute. Ele au sosit în câteva săptămâni de-a rândul și nu se știe din ce parte au venit.

* *Millionariu mort ca cerșitoriu.* Zilele trecute a murit în spitalul săracilor din Chicago un om a cărui viață întregă este un roman. A fost fiul unui medic bogat din numitul oraș, dar ca copil a fost atât de rău, încât părinții se s'au bucurat, când la vârsta de 12 ani a părăsit casa părintească, și a dispărut în lume. Părăsind casa părintească 32 de ani a petrecut ca vagabund prin diferite orașe. După timpul acesta rentorcând la Chicago era cautat se-și primescă moscenirea după tatăl său, carele murise, și carele îi-lăsase densusului o avere de mai multe milioane. Primindu-și moscenirea James Barry continuă și mai departe viața sa de vagabund, și în câțiva ani risipi milioanele, și ajuns în miserie muri în spitalul săracilor. Etă unde duce pre om lipsa de minte chiar și atunci, când umblă norocul după densusul. Milioanele, ce le aduce norocul le spulberă ușor lipsa de minte.

* *Mulțămită publică.* Cu ocasiunea arangiarrii petrecerei în favorul bisericeii rom. ort. Sf. Archangeli din Oradea-mare (Velența) au suprasolvit următorii d-ni generoși:

Toma Pacala protopresbiter, Ioan Papp protonot. comitatens, Nicolae Zigre adv., v. d. Ana Leca, Andrei Horvath paroch, Flore Madyar câte 2 fl.; Ioan Costa econom 1 d 50 cr.; Dimitrie Costa econ, Ioan Tocai econ., Ioan Moca econ., Georgiu Atim, Petru Boța străițar, Georgiu Panea econ., Teodor Acs, Ioan Pogan econ., Miskolczy Barnabás not. regesc, Iuliu Zettel morar, Iosif V. Papp proprietar, Dr. Coriolan Pap adv., Petru Atim măcelar, Alesandra Fașie, Dionisie Poynár jude la tabla reg., Iosif Vulcan redactor, Dr. Aurel Lazar avocat, Dr. At. Marienescu jude la tabla reg., Nicolae Ciorba birjar, Dimitrie Sime docent și dr. Ion Buna avocat câte 1 fl.; Petru Sueiu prot. pens., Petru Kiss, Tardi Antal, Handschucker Géza, Farkas József, Vasile Meza, Marc Andor sergent, Markovics Pál, Flore Boc, Flore Groza, Nicolae Boța străițar, Dimitrie Papp, Teodor Bogdan, Ioan Ardelean străițar, Mihai Berinde econ., Petru Moț câte 50 cr.; N. N. 30 cr. și nedescifrabil 20 cr.

Aducând acésta la publicitate, primescă toți cari au contribuit adênca mulțămită a dreptredinciosului meu popor. — Oradea-mare, la 10/22 Februarie, 1898. — Andrei Horvath, presbiter rom. ort.

* **Convocare.** A X-a adunare generală ordinară a institutului de credit și economii Victoria din Arad se va ține în 13 Martie st. n. 1898 la orele 10 înainte de ameași în localitățile institutului (strada Archiducele Iosif Nr. 2). Ordinea zilei e următoarea: 1. Raportul direcțiunii, al comitetului de supraveghere și stabilirea bilanțului. 2. Decidere asupra distribuirii profitului curat. 3. Alegerea unui membru în direcțiune. 4. Alegerea comitetului de supraveghiere.

Bilanț pro 1897.

ACTIV.

Cassa în numerar	40649	76
Bon în giro Conto	544.29	
Bon la alte bănci	65476.53	66020 82
Cambii în portofoliu	1024910	82
Imprumuturi ipotecari	373510	40
Avansuri pe efecte publice	24607	—
Casa institutului și alte realități	65797	77
Efectele proprii	8042	21
Diverse conturi debitoare și inter. trans. rest. Mobilar	12221	03
" după 10% amortisare	3517.04	
	351.70	34
	1618925	15

PASSIVE.

Capital social :

3000 acții à 100 fl.	300000	—
Fondul de rezervă al acționarilor	105467	34
Fondul de pensie al funcționarilor	10814	28
Fondul special de rezervă	1433	57
Depuneri spre fructificare	1123883	26
Depozite de cassă	2889	53
Contribuție restantă după inter. dep.	2522	58
Interese transitoare anticipate	17516	95
Dividentă neridicată	564	—
Diverse conturi creditore	1590	01
Profit transpus din 1896	3796.65	
Profit net	48446.98	63
	1618925	15

Contul de Profituri și Perderi

DEBIT.

Interese		
pentru depuneri spre fructificare	57755	52
Spese :		
Chiria localului	1000.—	
Contribuție și 10% dare după interese depunerilor	10014.38	
Registra, imprimate, lemne, lumina, diverse etc.	4887.03	15901 41
Salarie	11040	79
Porto	2177	70
Amortisare din mobilar	351	70
Venit transpus din 1896	3796.65	
Venit net	48446.98	52243 63
	139470	75

CREDIT.

Interese		
" dela cambii	99042.60	
" " hipotecă	29629.59	
" " lombard	1992.44	130664 63
Venitul efectelor proprii	360	72
Provisiuni și alte venituri	1697	24
Chiria și alte arândași	2951	51
Venit transpus	3796	65
	139470	75

Arad, 31 Decembrie 1897.

Pentru contabilitate

Oncu, m. p.
director executiv.S. Raicu, m. p.
secretar.

Direcțiunea :

Dr. Vuia, m. p. președinte, Georgiu Lazaru, m. p. v.-președinte Mihail Velicium, m. p. V. Mangra, m. p. A. Karátsonyi, m. p. R. Ciorogariu, m. p. Ignatie Papp, m. p.

Comitetul de supraveghiere :

Subsemnatul comitet am examinat conturile prezente și le-am aflat în deplină regulă.

Arad, 28 Februar 1898.

Petru Truția, m. p.
președinte.

V. Papp, m. p. v.-președinte, George Popoviciu, m. p. George Feier, m. p. Nicolau Marcu, m. p.

Convocare.

Reuniunea învățătorilor români ort. din despărțământul protopopesc al Radnei, își va ține prima adunare a sa de ăstan la 9/21 Martie a. c. în localitatea școlii confesionale rom. ort. din Conop.

La acăsta adunare sunt poftiți a participa toți învățătorii români din acest protopresbiterat, precum și alți binevoitori a-i școlii românești.

Programa :

1. Diminēța la 9 ore asistarea în corpore la chemarea Duhului Sânt.
2. Deschiderea adunării prin președinte.
3. Constatarea membrilor prezenți.
4. Ascultarea prelegerii practice din istoria naturală ținută cu elevii de Grigorie Caba, inv. în Conop.
5. Observări și aprecieri asupra prelegerii ținute.

